

ทัศนคติ และสภาวะการณ์ของครอบครัวยุคใหม่ที่ไม่ต้องการมีบุตร

ATTITUDE AND CONDITION OF MODERN FAMILY WITH CHILDFREE BY CHOICE

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทม ชัยวัฒน์

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม

สาขาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Email : papusson.cha@kmutt.ac.th

พลอยนภัส ธรรมวิชิชา

นักศึกษาปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Email : ploynaphas.tha@gmail.com

บทคัดย่อ

ความไม่ต้องการมีบุตรเป็นแนวคิดที่แพร่หลายของครอบครัวยุคใหม่ แต่กลับสร้างปัญหาการลดลงในประชากรวัยเด็กอย่างต่อเนื่อง การวิจัยเชิงปริมาณนี้จะวิเคราะห์แนวคิดและทัศนคติการไม่ต้องการมีบุตรของกลุ่มตัวอย่างที่มีชีวิตคู่ มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง และอาศัยในเมือง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรที่มีงานทำไม่มั่นคง/แข่งขันสูง มีความกังวลด้านรายได้ มีแนวโน้มที่ไม่ต้องการมีบุตร โดยทัศนคติสำคัญของกลุ่มตัวอย่าง จะเน้นความต้องการชีวิตอิสระ เรียบง่าย และมักเกิดความกังวลในสภาพเศรษฐกิจที่กระทบต่อการเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนอิทธิพลทางลบจากสังคมภายนอก/ชุมชน ที่กระทบต่อการสร้างครอบครัว สำหรับแนวนโยบายที่เหมาะสม ภาครัฐควรเพิ่มแรงจูงใจด้านการเงินในการเลี้ยงดูบุตร ส่งเสริมความมั่นคงทางรายได้โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพอิสระ ส่งเสริมการทำงานประจำที่บ้าน สร้างสถานที่ทำงานเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี สนับสนุนการเลี้ยงดูบุตรด้วยความเรียบง่าย ลดการแข่งขันในด้านการเรียน และเน้นแก้ปัญหาสังคมในชุมชน นโยบายเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ครอบครัวยุคใหม่ต้องการมีบุตรได้

คำสำคัญ : ครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตร ทัศนคติเชิงครอบครัว พฤติกรรมของครอบครัว

ABSTRACT

“Childfree by choice” is a popular idea of new modern family, but it causes a continuous low birth rate in the country. This quantitative research analyzes the childfree attitude of couples that had middle to high incomes and lived in the city. The result shows that respondents which have an unsecured work position with high competition, and with high level of anxiety on income tend to want to have a childfree family. Furthermore, the main attitudes of the sample group are the emphasis on free and simple lifestyle, the anxiety over economic impacts resulted from child rearing, and negative influences from the outside society/community that have impacts on raising the family. As for the appropriate policy, the state should provide more financial incentive for child rearing, promote income security especially for self-employed workers, promote working at home, support technology for virtual office, support the simple way of child rearing, reduce competition in learning, and focus on solving social problems in the community. These policies will motivate families in the modern age to want to have children.

KEYWORDS : Child free by choice, Family attitude, Behavior of family

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเด่นชัดของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทย จากการที่มีจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น และอัตราการเกิดของเด็กที่ลดลง จะสร้างผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราการเกิดเด็กที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2506-2526 นั้น มีจำนวนสูงถึงกว่าล้านคนต่อหนึ่งปี ในขณะที่ช่วงถัดมา ปี พ.ศ. 2555 อัตราการเกิดของเด็กกลับลดลงเหลือเพียงปีละไม่เกิน 8 แสนคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555)

สอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติระหว่างประเทศของ Population Reference Bureau ในปี 2014 ที่แสดงให้เห็นถึง อัตราการเจริญพันธุ์ของหญิงไทยเปรียบเทียบกับระหว่างปี พ.ศ. 2513 (ค.ศ. 1970) กับปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) มีอัตราลดลงอย่างเห็นได้ชัด (ข้อมูล ณ วันที่ 1 September 2015; http://www.prb.org/pdf14/2014-world-population-data-sheet_eng.pdf) โดยในปี 2513 อัตราการเจริญพันธุ์ของหญิงไทยอยู่ที่ร้อยละ 5.60 แต่ในปี พ.ศ. 2556 อัตราการสืบพันธุ์ลดลงอย่างมากเหลือเพียงร้อยละ 1.80 แม้ว่าประเทศอื่นๆ ในโลกจะมีอัตราการเจริญพันธุ์ ลดลงเช่นเดียวกัน แต่ปัญหาของประเทศไทยกลับมีความรุนแรงเด่นชัด นั่นคือ ในระหว่างปี 2513-2556 อัตราการสืบพันธุ์เฉลี่ยโลกลดลงร้อยละ 46.81 ในขณะที่ประเทศไทยมีอัตราเฉลี่ยลดลงมากถึงร้อยละ 67.86

เมื่อวิเคราะห์ภาพข้อมูลในระดับภาคของประเทศไทย พบว่า การเกิดของประชากรวัยเด็กที่ลดลงอย่างต่อเนื่องนั้น เกิดขึ้นอย่างมากกับครอบครัวที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เกิดกับสังคมประชากรในกรุงเทพมหานคร โดยภาวะอัตราการเกิดของประชากรเมืองที่ลดลง มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ในขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในสังคมเมือง วัดโดยรายได้เฉลี่ยของประชากร กลับเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจากข้อมูลในปี 2553 ที่การเกิดของประชากรวัยเด็กของครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นภาคที่มีอัตราการเกิดต่ำที่สุดอยู่ที่ 9.50 คน ต่อประชากร 1,000 คน ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของประชากรอยู่ที่ 325,911 บาทต่อคน ตรงข้ามกับในกลุ่มจังหวัดตอนกลางของประเทศ ที่มีอัตราการเกิดสูงที่สุดอยู่ที่ 17.69 คน ต่อประชากร 1,000 คน ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของประชากรอยู่ที่ 25,728 บาทต่อคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

สถานการณ์ของครอบครัวนี้สะท้อนให้เห็นจุดเริ่มต้นของปัจจัยความเปราะบางจากการที่ไม่มีบุตร ในขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนกลับดีขึ้น ส่งผลต่อเนื่องไปยังปัญหาทางครอบครัว อาทิ การไม่ต้องการมีบุตรของคู่แต่งงานใหม่ที่มีฐานะทางรายได้สูง การเลี้ยงดูที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุตรชายและหญิง (Baker & Milligan, 2013: 26-27) และการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น (Stevenson & Wolfers, 2007: 2-6) ซึ่งจะซ้ำเติมปัญหาโครงสร้างประชากรของประเทศในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในด้านปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากความไม่ต้องการมีบุตรของครอบครัวยุคใหม่ กระแสการประกาศครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตรอย่างเป็นทางการเริ่มแพร่หลายมากขึ้นในต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศทางด้านยุโรปและอเมริกา อาทิ การประกาศตัวของกลุ่ม “National Organization for Non-parents” หรือ “Childfree Network” ซึ่งกระจายแนวคิดส่งเสริมให้ ความต้องการเป็นครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตร กลายเป็นแนวคิดสมัยใหม่ทันที

สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีงานศึกษาที่อธิบายพฤติกรรมของการเป็นครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตรอย่างชัดเจน แต่แนวความคิดดังกล่าวก็เริ่มปรากฏให้เห็นจากการมีครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยมีงานศึกษาของนภาพร ชัยวรรณ และคณะ (2546: 186-212) นิลอุบล บัวงาม (2545: 162) ที่ได้แสดงถึงเหตุผลการเกิดครอบครัวเดี่ยวประเภทดังกล่าว เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่รวดเร็ว ประกอบการการดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นการทำงานเป็นหลัก ทำให้คู่สมรสหลายคู่มิแน่วคิดในว่าการมีบุตรจะทำให้เกิดการสูญเสียอิสรภาพในการทำกิจกรรม ประกอบกับการที่ไม่มีญาติผู้ใหญ่/ไม่มีความไว้วางใจในสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่งผลต่อการมีบุตรกลับกลายเป็นภาระสำคัญของครอบครัวได้ ปัญหาสังคมหลายๆ ด้านที่เกิดขึ้นในประเทศ

ดังนั้นในงานศึกษาเลือกศึกษาไปยังกลุ่มครอบครัวที่สมัครใจที่จะไม่มีบุตร แต่มีรายได้ ซึ่งเป็นประชากรในสังคมเมือง และมีแนวโน้มพัฒนาการเป็นครอบครัวเดี่ยวเพื่อศึกษาแนวความคิดและทัศนคติ รวมทั้งการวิเคราะห์อิทธิพลในรูปแบบต่างๆ ที่เอื้อต่อการมีบุตร เพื่อให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัวแก่สังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาทัศนคติของครอบครัวที่ต้องการ/ไม่ต้องการมีบุตร
- 2) วิเคราะห์เหตุผลสำคัญในการเป็นครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตร

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตร เป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจมากขึ้น หลังจากผลสำรวจสำมะโนประชากรปี 1998 ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีประชากรเพศหญิงที่แต่งงานแล้วถึงร้อยละ 18.40 ที่ไม่คิดจะมีบุตร และทัศนคติดังกล่าวเริ่มมีมากขึ้นพร้อมการเติบโตของครอบครัวสมัยใหม่ (Paul, 2001: 1-8) พร้อมทั้งงานวิชาการหลากหลายได้ศึกษาประเด็นพฤติกรรม และทัศนคติดังกล่าวอย่างกว้างขวางมากขึ้น

งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับคู่สมรสที่ไม่ต้องการมีบุตร เป็นงานวิจัยที่โดดเด่นที่สุด อาทิ Gillespie (2003: 122-136), Koropeckyj-Cox, Romano & Moras (2007: 415-428), Carmichael & Whittaker (2007: 111-143), Waren & Pals (2013: 151-170) และ Avison & Furnham (2015: 45-67) ที่ต่างได้พยายามอธิบายถึงทัศนคติส่วนบุคคล และพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปของครอบครัวสมัยใหม่ แนวความคิดของชายและหญิง ที่ก่อให้เกิดความไม่ต้องการมีบุตรหลังสมรส

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษากลุ่ม ได้แก่ Hewlett (2002: 531-539), Bachu (1999) และ Duxbury, Medhill & Lyons (2005) ที่จะทำการวิเคราะห์สถานการณ์การกระจายของแนวคิดไม่ต้องการมีบุตร รวมทั้งสรุปข้อคิดเห็นเชิงนโยบายเพื่อให้ภาครัฐปรับตัวต่อปัญหาประชากรในอนาคตมากขึ้น

การปรับตัวของครอบครัวสมัยใหม่เมื่อคู่สมรสไม่ต้องการมีบุตร เป็นอีกด้านของงานวิชาการที่มีพยายามให้ข้อคิดเห็นต่อสังคม งานวิจัยของ Heaton, Jacobson & Holland (1999: 531-539), Lunneborg (1999: 80-145), Qu, Weston, & Kilmartin (2000: 14-19), Stevenson & Wolfers (2007: 2-6) และ Gray, Evans & Reimondos (2013:122-136) ล้วนศึกษาพฤติกรรมการดำเนินครอบครัวภายใต้เงื่อนไขความไม่ต้องการมีบุตรของคู่สมรส และการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการหย่าร้าง สอดคล้องกับงานวิจัย

เกี่ยวกับครอบครัวไม่ต้องการมีบุตรของไทย อาทิ นิลอุบล บัวงาม (2545: 162) และ นภาพร ชัยวรรณ และคณะ (2546 : 186-212) แสดงให้เห็นความไม่ต้องการมีบุตรที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นงานศึกษานี้จะทำการวิเคราะห์ภาพด้านทัศนคติ ทัศนคติ และสภาวะการณ์ของครอบครัวยุคใหม่ที่ไม่ต้องการมีบุตร โดยใช้แนวการศึกษาของ Gray, Evans & Reimondos (2013: 122-136) และ Avison & Furnham (2015: 45-67) เป็นแนวทางในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ในกลุ่มประชากรที่มีครอบครัวแล้วอายุประมาณ 30-50 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เหมาะสมในการมีบุตร และมีครอบครัวแล้ว อาศัยอยู่ในเขตเมืองและมีเงินได้ในการหาเลี้ยงชีพอย่างเหมาะสม (รายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ขนาดตัวอย่างจึงคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (1953) อ้างใน กัลยา วาณิชยปัญญา (2549: 74) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 395 คน

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

การศึกษาใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม ซึ่งมีความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามในส่วนการวัดทัศนคติต่อการมีบุตรวัดโดยวิธี Cronbach's Alpha มีค่าเท่ากับ 0.81 เมื่อได้ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามแล้ว นำไปสัมพันธ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ท่าน อาทิ ตัวแทนกลุ่มพนักงานเอกชน อาจารย์ และกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ประกอบการในเชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามสถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัย สวนสาธารณะในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถามมีการกระจายตัวไม่เป็นไปในแบบโค้งปกติ เมื่อทดสอบด้วยวิธี Shapiro-Wilk ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกการวิเคราะห์ทางสถิติแบบนอนพาราเมตริก (Non-parametric statistics), Jamieson (2004: 1217-1218.), Creswell (2008: 10-25)) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกความต้องการ/ไม่ต้องการมีบุตร

ลักษณะทางประชากรศาสตร์		n= 395	ไม่ต้องการ	ต้องการ	ลักษณะทางประชากรศาสตร์		n= 395	ไม่ต้องการ	ต้องการ
เพศ	ชาย	116	43.1	56.9	คู่สมรส ต้องการมีบุตร	ไม่ต้องการ	208	94.23	5.77
	หญิง	279	55.91	44.09		ต้องการ	187	5.35	94.65
กลุ่มช่วงอายุ	30-35 ปี	216	56.02	43.98	การ	ประถม/มัธยม	5	20	80
	36-40 ปี	101	53.47	46.53	ศึกษา	อนุปริญญา	14	42.86	57.14
	41-45 ปี	56	42.86	57.14	สูงสุด	ปริญญาตรี	212	54.25	45.75
	46-50 ปี	22	31.82	68.18		ปริญญาโท	138	49.28	50.72
อาชีพ	พนักงานรัฐ	86	47.67	52.33		สูงกว่า ป.โท	26	61.54	38.46
	พนักงานเอกชน	169	52.66	47.34		15-30 พันบาท	135	53.33	46.67
	เจ้าของธุรกิจ	105	53.33	46.67	รายได้บาทต่อเดือน	30-45 พันบาท	88	54.55	45.45
	งานในครัวเรือน	11	36.36	63.64		45-60 พันบาท	55	52.73	47.27
	ทำงานอิสระ	16	68.75	31.25		60-75 พันบาท	32	46.88	53.13
	ไม่ระบุ	8	62.5	37.5		>= 75 พันบาท	85	49.41	50.59

การวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะประชากรศาสตร์และภาวะการทางครอบครัว ต่อความต้องการมี/ไม่มีบุตร

ผลการศึกษา พบว่า ประชากรเพศหญิงมีแนวโน้มไม่ต้องการมีบุตร มากกว่าเพศชาย (เพศหญิง มีสัดส่วนไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 55.91 และเพศชาย มีสัดส่วนไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 43.10) สอดคล้องกับงานของ Craig (2006: 69-87) และ Carmichael & Whittaker (2007: 111-143) ซึ่งกล่าวว่าพฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประชากรเพศหญิงต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น และการแข่งขันในสถานที่ทำงาน จึงไม่ต้องการมีบุตรเพื่อเพิ่มภาระในกลุ่มประชากรที่มีอายุอยู่ในช่วงแสวงหาความก้าวหน้าในการทำงาน (อายุในช่วง 30-40 ปี) มีความล่าช้าในการสร้างครอบครัว และเป็นกลุ่มที่ยังไม่ต้องการมีบุตรมากที่สุด (ช่วงอายุ 30-35 ปี มีสัดส่วนความไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 56.02 และช่วงอายุ 35-40 ปี มีสัดส่วนความไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ

53.47) สำหรับประชากรที่มีกลุ่มช่วงอายุมากขึ้น จะมีความไม่ต้องการมีบุตรลดลง (ช่วงอายุ 41-45 ปี มีสัดส่วนความไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 42.86 และช่วงอายุ 46-50 ปี มีสัดส่วนความไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 31.82) สอดคล้องกับงานศึกษาของ Trent & South (1992: 427-439) และ Koropecjy-Cox et al (2007: 415-428) ได้แสดงทัศนคติความไม่ต้องการมีบุตรของผู้มีอายุน้อย เกิดจากการต้องการสร้างความเข้มแข็งในการหารายได้แก่ครอบครัว แต่ก็ยังมีความคาดหวังในการมีบุตรในอนาคต (Thornton & Young-DeMarco, 2001: 1009-1038)

ผู้ประกอบการอาชีพที่มีความไม่แน่นอนในรายได้ อาชีพที่ทำงานอิสระ หรืออยู่ในอาชีพที่มีการแข่งขันสูง อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน หรือความเครียดในการทำงานมาก อาชีพ เจ้าของธุรกิจ จะมีสัดส่วนประชากรกลุ่มที่ไม่ต้องการมีบุตรค่อนข้างมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ เนื่องจากความกังวลในการมีบุตร จะเป็นภาระต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต (เช่น

Blair-Loy, 2003; Hewlett, 2002 เป็นต้น) อีกทั้งหากผู้ประกอบการอาชีพดังกล่าวตัดสินใจมีบุตร จะเลือกออกจากที่ทำงาน มาทำงานบ้าน/งานที่มีเวลามากเพื่อดูแลบุตร (Van Anders, 2004: 511-521)

Gillespie (2003: 122-136) และ Abma & Martinez (2006: 1045-1056) ได้ทำการศึกษาและพบว่า ในกลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูง โดยเฉพาะประชากรเพศหญิง จะมีแนวโน้มที่ไม่ต้องการมีบุตร สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่เมื่อการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น กลับมีสัดส่วนของประชากรที่ไม่ต้องการมีบุตรเมื่อสร้างครอบครัวเพิ่มขึ้นด้วย (ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท มีสัดส่วนความไม่ต้องการมีบุตรร้อยละ 61.54)

ในขณะที่ทางด้านรายได้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงกลุ่มผู้ต้องการมีบุตร จะมีรายได้เฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มไม่ต้องการมีบุตร สอดคล้องกับงานศึกษาของ Abma & Martinez (2006: 1045-1056), Bachu (1999; ข้อมูล ณ วันที่ 20 September 2015; <http://census.gov/libraries/workingpapers/1999/demo/POP-twps.0037.html>) และ Waren and Pals (2013: 151-170) ซึ่งปัจจัยความมั่งคั่งได้ที่มีมั่นคงในระดับสูง และพอเพียงต่อการเลี้ยงดูบุตร เป็นเหตุผลหนึ่งที่คู่สมรสจะเริ่มตัดสินใจมีลูกได้

เป็นที่น่าสนใจ ที่สัดส่วนเกือบร้อยละ 95 ของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่ม จะมี/ไม่มีความต้องการมีบุตร สอดคล้องกับคู่สมรส แสดงว่า อิทธิพลของความเห็นของคู่สมรส มีผลอย่างชัดเจนต่อความต้องการ/ไม่ต้องการมีบุตร สอดคล้องกับงานของ Gray, et al. (2013: 141-149), Heaton, et al. (1999: 531-539), Qu, et al. (2000: 14-19) ที่กล่าวอ้างถึง

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีผลให้คู่สมรสเปลี่ยนแปลงความตั้งใจไม่มีบุตรได้ ความต้องการของคู่สมรสในการมีบุตรร่วมกันจะมีอิทธิพลต่อคู่สมรสอีกฝ่ายอย่างชัดเจน แต่ก็ยังขึ้นอยู่กับรูปแบบความสัมพันธ์เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี ยังคงพบความต้องการมี/ไม่มีบุตรที่ขัดแย้งกันของคู่สมรส นั่นคือ ร้อยละ 6.28 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการมีบุตร รับทราบว่าคู่สมรสไม่ต้องการมีบุตร และร้อยละ 4.85 ของกลุ่มที่ไม่ต้องการมีบุตร รับทราบว่าคู่สมรสต้องการมีบุตร พฤติกรรมความขัดแย้งทางความต้องการมีบุตรนี้ อาจสร้างความไม่เข้าใจทางครอบครัว และสร้างปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรที่เกิดขึ้นในระยะยาวได้ (เช่น Duxbury & Lyons, 2005; Lunneborg, 1999)

จากปัจจัยข้างต้น แสดงให้เห็นภาวะการณ์ทางครอบครัวต่อความไม่ต้องการมีบุตร ที่เริ่มมีแนวโน้มที่ชัดเจนในกลุ่มคนไทยที่มีลักษณะอาศัยในสังคมเมือง มีการศึกษาสูง และเป็นกลุ่มที่เริ่มต้นในอาชีพการทำงาน แนวความคิดดังกล่าวสะท้อนชัดเจนเมื่อพิจารณาถึงอายุเฉลี่ยแรกสมรสที่เพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) พบการแต่งงานที่ช้าลงของคนไทย อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสของชายไทยในปี 2513 อยู่ที่ 24.4 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 28.3 ปี ในปี 2553 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.98 ในขณะที่อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสของหญิงไทยอยู่ที่ 22 ปี ในปี 2513 เพิ่มขึ้นเป็น 23.7 ปี ในปี 2553 หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.72 ผลของการเปลี่ยนแปลงอายุเฉลี่ยแรกสมรสมีผลต่อการความต้องการมีบุตรของครอบครัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัย นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการมีบุตร ทั้งเพศชายและเพศหญิง จะมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสที่สูงกว่ากลุ่มที่ต้องการมีบุตร

ตารางที่ 2 อายุเฉลี่ยแรกสมรส จำแนกความต้องการ/ไม่ต้องการมีบุตร และเพศ

รายการ	ผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตร			ผู้ที่ต้องการมีบุตร			รวมทั้งหมด
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส	32.18	30.64	31.01	30.15	28.8	29.28	30.18
(ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	(4.52)	(4.32)	(4.40)	(4.05)	(4.05)	(4.09)	(4.34)

ที่มา: ข้อมูลจากแบบสอบถาม (พลอยนภัส ธรรมวิชปรีชา, 2557)

การตัดสินใจในการสร้างครอบครัวในวัยที่ล่าช้าจะมาจากปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ และอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร จากการที่ประชากรรุ่นเกิดล้าน (คือคนรุ่นที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2506-2526 ที่มีจำนวนการเกิดเพิ่มมากเป็นพิเศษ จำนวนเกิน 1 ล้านคนต่อปี ประชากรดังกล่าวมีแนวโน้มแต่งงานช้าลง หรือสมัครใจไม่แต่งงาน จากสภาพการแข่งขันทางการศึกษา และการทำงานที่ค่อนข้างสูงในปัจจุบัน (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2552: 186-232) รวมทั้งมีความกังวลความมั่นคงในการสร้างครอบครัว และความต้องการอิสระของคู่สมรส (Avison & Furnham, 2015: 45-67) โดยสรุป กลุ่มคนที่อยู่ในช่วงวัยที่ต้องการแสวงหารายได้ ทำงานที่ไม่มีความมั่นคง หรือมีการแข่งขันสูง/มีความเครียด รายได้ปานกลางมีแนวโน้มที่มีชีวิตครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตร แนวความคิดและทัศนคติที่มีผลกระทบต่อความต้องการมี/ไม่มีบุตร

การวิเคราะห์ในแนวความคิดและทัศนคติที่มีผลต่อความต้องการมี/ไม่มีบุตร โดยทำการสร้างข้อคำถามอ้างอิงจาก Avison and Furnham (2015: 45-67) และวิเคราะห์ด้วย Mann-Whitney U test พบความแตกต่างของแนวความคิดและทัศนคติในการมีบุตร ของกลุ่มที่ต้องการมีบุตร และไม่ต้องการมีบุตรในทุกประเด็นคำถาม โดยกลุ่มที่ไม่ต้องการมีบุตรมีทัศนคติเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มที่ต้องการมีบุตร จำแนกตามความแตกต่างที่มากที่สุดในแต่ละประเด็น การมีบุตรทำให้ขาดอิสระ (ค่าเฉลี่ยกลุ่มไม่ต้องการมีบุตร = 4.01, ค่าเฉลี่ยกลุ่มต้องการมีบุตร = 2.96) ไม่ชอบ/ไม่รักเด็ก (ค่าเฉลี่ยกลุ่มไม่ต้องการมีบุตร = 2.82, ค่าเฉลี่ยกลุ่มต้องการมีบุตร = 1.99) ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยกลุ่มไม่ต้องการมีบุตร = 4.54, ค่าเฉลี่ยกลุ่มต้องการมีบุตร = 4.30) และต้องการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ยกลุ่มไม่ต้องการมีบุตร = 4.52, ค่าเฉลี่ยกลุ่มต้องการมีบุตร = 4.44) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Avison & Furnham (2015: 45-67) ที่ทำศึกษาบุคลิกภาพของผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตร ต้องการอิสระด้านการดำเนินชีวิต ไม่มีภาระทางการเงิน

บุตร/ธิดาในครอบครัว เป็นสัญลักษณ์ของครอบครัวที่สมบูรณ์ มีคุณค่าต่อจิตใจพ่อแม่ เป็นคนดีในสังคม ยังคงเป็นทัศนคติที่เด่นชัดในกลุ่มผู้ต้องการมีบุตร พบว่า การมีลูกทำให้

ชีวิตครอบครัวมีความสมบูรณ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.18) การมีลูกช่วยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 4.08) การมีลูกมีคุณค่าทางจิตใจต่อพ่อแม่ (ค่าเฉลี่ย = 4.51) การมีลูกเพื่อเป็นเพื่อนและไม่เหงา (ค่าเฉลี่ย = 3.79) การมีลูกทำให้มีผู้สืบสกุลและสืบทอดทรัพย์สินสมบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.76) มีความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี (ค่าเฉลี่ย = 4.22) การมีลูกทำให้ท่านสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ (ค่าเฉลี่ย = 2.72)

อิทธิพลของครอบครัว บิดามารดา ชุมชน และสังคม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร โดยกลุ่มผู้ไม่ต้องการมีบุตร เห็นว่าอิทธิพลของสังคมภายนอกเป็นอิทธิพลทางลบต่อการเลี้ยงดูบุตร โดยมีสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 55.83 ตามมาด้วย ชุมชนเพื่อนบ้านสร้างอิทธิพลทางลบในสัดส่วนร้อยละ 21.84 ในขณะที่ผู้ที่ต้องการมีบุตรกลับมีความเห็นในอิทธิพลทางลบต่อการเลี้ยงดูบุตรในสัดส่วนค่อนข้างน้อยในทุกกลุ่มอายุ

สรุปผลการวิจัย

แนวความคิดและทัศนคติที่ต้องการมี/ไม่มีบุตร จะขึ้นอยู่กับ การดำเนินชีวิตของคู่สมรสเป็นสำคัญ หากครอบครัวมีความต้องการชีวิตอิสระ เรียบง่าย มีความกังวลในภาระทางเศรษฐกิจ หรือกังวลปัญหาทางสังคมภายนอก ก็จะมีแนวโน้มเป็นครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตร จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นความเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์/อบอุ่น พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ต้องการมี/ไม่มีบุตร กลุ่มผู้ที่ไม่ต้องมีบุตรพิจารณานิยามคำว่า “ครอบครัว” ในมิติซับซ้อนมากขึ้น นั่นคือ ครอบครัวมีได้จำกัดแค่การมีสมาชิกที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และบุตร/ธิดา เท่านั้น แต่จะครอบคลุมไปถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย เพียงสามีภรรยา ชีวิตคู่ในเพศเดียวกัน การเลี้ยงดูญาติ การรับเด็กอุปการะ และการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงก็สามารถแสดงความเป็นครอบครัวได้ บุตร/ธิดาเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งด้านของความเป็นครอบครัว แต่ไม่ได้แสดงถึงความสมบูรณ์/ช่วยทำให้ครอบครัวอบอุ่นแนวความคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานศึกษาด้านครอบครัวของ Lamanna and Riedmann (2012: 15-24) ที่กล่าวสนับสนุนถึงนิยามของคำว่าครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน โดยนิยามคำว่าครอบครัวที่สอดคล้องกับยุคสังคมที่มีความหลากหลาย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์แนวความคิด และทัศนคติ ที่แตกต่างกันของผู้ที่ต้องการ/ไม่ต้องการมีบุตร

ข้อ	รายละเอียด	ต้องการมีบุตร	ค่าเฉลี่ย	STD.	ค่าเฉลี่ยอันดับ	Z [Sig]
Q1	ท่านคิดว่าการมีลูกทำให้ท่านสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้	ไม่ต้องการ	1.67	0.96	153.91	-8.71**
		ต้องการ	2.72	1.20	246.06	[0.00]
Q2	ท่านคิดว่าการมีลูกทำให้ผู้สืบสกุลและสืบทอดทรัพย์สมบัติ	ไม่ต้องการ	2.44	1.26	146.93	-9.57**
		ต้องการ	3.76	1.19	253.66	[0.00]
Q3	ท่านคิดว่าการมีลูกเพื่อเป็นเพื่อนและไม่เหงา	ไม่ต้องการ	2.20	1.23	137.01	-11.38**
		ต้องการ	3.79	1.06	264.47	[0.00]
Q4	ท่านคิดว่าการมีลูกทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขสมบูรณ์	ไม่ต้องการ	2.06	1.17	121.89	-14.19**
		ต้องการ	4.18	0.92	280.96	[0.00]
Q5	ท่านคิดว่าการมีลูกช่วยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	ไม่ต้องการ	2.13	1.16	125.38	-13.52**
		ต้องการ	4.08	0.95	277.15	[0.00]
Q6	ท่านคิดว่าการมีลูกจะได้มีผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ไม่ต้องการ	2.22	1.18	139.76	-10.89**
		ต้องการ	3.69	1.08	261.48	[0.00]
Q7	ท่านคิดว่าการมีลูกมีคุณค่าทางจิตใจต่อพ่อแม่	ไม่ต้องการ	2.89	1.33	133.08	-12.26**
		ต้องการ	4.51	0.73	268.76	[0.00]
Q8	ท่านมีความมั่นใจในการเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดีภายใต้สังคมปัจจุบัน	ไม่ต้องการ	2.93	1.27	142.43	-10.49**
		ต้องการ	4.22	0.95	258.56	[0.00]
Q9	ท่านคิดว่าหน้าที่การงานของท่านเอื้อต่อการมีเวลาเพียงพอในการเลี้ยงดูลูก	ไม่ต้องการ	2.86	1.31	160.83	-6.96**
		ต้องการ	3.78	1.12	238.51	[0.00]
Q10	ท่านต้องการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก	ไม่ต้องการ	4.52	0.75	207.85	2.05**
		ต้องการ	4.44	0.65	187.26	[0.04]
Q11	ท่านต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น	ไม่ต้องการ	4.34	0.76	167.60	-6.56**
		ต้องการ	4.77	0.54	231.13	[0.00]
Q12	ท่านคิดว่าการมีลูกทำให้ท่านขาดอิสระ	ไม่ต้องการ	4.01	1.20	243.27	-8.48**
		ต้องการ	2.96	1.25	148.66	[0.00]
Q13	ท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูกค่อนข้างสูง	ไม่ต้องการ	4.54	0.72	217.03	-3.89**
		ต้องการ	4.30	0.73	177.25	[0.00]
Q14	ท่านไม่ชอบหรือไม่รักเด็ก	ไม่ต้องการ	2.82	1.31	230.85	-6.25**
		ต้องการ	1.99	1.16	162.19	[0.00]

ที่มา: ข้อมูลจากแบบสอบถาม (พลอยนภัส ธรรมวิชิปรีชา, 2557)

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอิทธิพลของบุคคล/กลุ่มคน ที่ส่งผลต่อการมีบุตร

อิทธิพลต่อการเลี้ยงดูบุตร	กลุ่มผู้ไม่ต้องการมีบุตร			กลุ่มผู้ต้องการมีบุตร		
	ลบ	ปานกลาง	บวก	ลบ	ปานกลาง	บวก
ครอบครัว	18.45	32.04	49.51	3.7	9.52	86.77
บิดามารดา	18.92	38.35	34.47	15.34	15.87	68.78
ชุมชน เพื่อนบ้าน	21.84	36.41	41.75	4.23	14.29	81.48
สังคมภายนอก	55.83	31.07	13.11	25.4	29.63	44.97

ที่มา: ข้อมูลจากแบบสอบถาม (พลอยนภัส ธรรมวิชิปรีชา, 2557)

(Diverse Society) ระบุว่าครอบครัวไม่จำเป็นต้องประกอบด้วย พ่อ แม่ และบุตร/ธิดา แต่ประกอบด้วย กลุ่มคนที่รวมตัวอยู่ด้วยกัน มีความช่วยเหลือกันทางเศรษฐกิจในการดูแลเด็กหรือผู้รับอุปการะ (อาจหมายถึงคู่สมรส บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ หรืออื่นๆ ได้) และปรารถนาที่จะรักษาการรวมกลุ่มนี้ไว้ในอนาคต การเป็นครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตรนั้น เป็นแนวคิดสมัยใหม่ของกลุ่มประชากรที่ต้องการชีวิตอิสระ เรียบง่าย และคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจในการเลี้ยงดูผู้อุปการะเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

การตัดสินใจเป็นครอบครัวปราศจากบุตร (Child free by Choice) เป็นแนวความคิดที่เริ่มแพร่หลายอย่างมากในสังคมปัจจุบัน กลุ่มครอบครัวส่วนใหญ่ในประเทศไทยก็เริ่มรับแนวความคิดนี้ ประกอบกับความต้องการดำเนินชีวิตคู่ที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น เน้นความเรียบง่ายในการดำรงชีวิต กังวลในภาระทางเศรษฐกิจต่อการมีบุตร หรือการมีความเห็นในอิทธิพลทางลบจากสังคมภายนอก หรือชุมชนต่อการเลี้ยงดูบุตร ล้วนเป็นแรงผลักดันให้ครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มมากขึ้น

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนประชากรวัยเด็กที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต แนวความคิดของครอบครัวสมัยใหม่ที่ไม่ต้องการมีบุตร ย่อมสร้างปัญหาแรงงานในอนาคต และสร้างภาระพึ่งพิงของครอบครัวที่มากขึ้นสำหรับประเทศสิงคโปร์ซึ่งประสบปัญหาการเพิ่มขึ้นของครอบครัวที่ไม่ต้องการมีบุตรตั้งแต่ปี 2002 ได้ทำการออกนโยบายส่งเสริมการให้ประชากรต้องการมีบุตรมากขึ้น อาทิ Baby Bonus, Graduate Mother Scheme และ Accouchement Fees

ซึ่งสามารถบรรเทาปัญหาการเกิดที่ลดลงของประชากรวัยเด็กได้ในบางกลุ่มประชากร

ดังนั้น ภาครัฐไทยจึงควรสร้างมาตรการส่งเสริม หรือสนับสนุน เพื่อให้ครอบครัวสมัยใหม่มีความต้องการมีบุตรมากขึ้น อาทิ การเพิ่มแรงจูงใจในการมีบุตร การเพิ่มอิสระในการทำงาน การจัดสรรเวลาในการทำงานที่บ้านเพิ่มมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการทำงานแบบองค์กรเสมือน (Virtual Office) เน้นการเลี้ยงดูบุตรด้วยความเรียบง่าย ลดการแข่งขันเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา รวมทั้งแก้ปัญหาทางสังคม ที่สร้างอิทธิพลทางลบแก่การเลี้ยงดูบุตร อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด สร้างชุมชนน่าอยู่ จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อเด็ก มาตรการดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคสังคม รวมทั้งครอบครัว ซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีความใกล้ชิด และหล่อเลี้ยง สนับสนุนการเจริญเติบโตของบุตร/ธิดาอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม แนวความคิดในการเป็นครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะสังคมที่หลากหลาย ดังนั้น ครอบครัวที่สมบูรณ์ ควรจะได้รับการนิยามอย่างทันสมัย และมีความหลากหลาย เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคมไทยมีความมั่นคง และยั่งยืนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นแนวโน้มในการตัดสินใจเป็นครอบครัวปราศจากบุตร (Child free by Choice) ของครอบครัวสมัยใหม่ ซึ่งจะสร้างปัญหาโครงสร้างประชากรในอนาคต ดังนั้นภาครัฐควรเร่งดำเนินพิจารณานโยบายที่เหมาะสม เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะในการในการวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรให้ความสำคัญศึกษากลุ่มเป้าหมายเฉพาะอาชีพ เพื่อให้เห็นข้อจำกัดหรืออิทธิพลของการประกอบอาชีพ ต่อทัศนคติความไม่ต้องการมีบุตรได้ เพื่อนำไปสร้างแนวนโยบายที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549. **สถิติสำหรับงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร ชโยวรรณ และคณะ. 2546. ภาวะเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและครอบครัวในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลอุบล บัวงาม. 2545. “การสื่อสารต่างวัฒนธรรมและทัศนคติของคู่สมรสไทย-อเมริกันเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวและเครือญาติในชีวิตสมรส”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. 2552. **ประเทศไทยควรมีพลเมืองเท่าไรจึงจะดี**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พลอยนภัส ธรรมวิชปรีชา. 2557. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเป็นครอบครัวผู้มีรายได้แต่ไม่ต้องการมีบุตร”. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย การจัดการและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. “Gross Regional and Provincial Product ผลิตภัณฑ์รายภาคและจังหวัด.” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2558, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5627&filename=gross_regional
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555. “ข้อมูลสถิติ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2558, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/servstat.html>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2559. “4 ทศวรรษ การสมรสของคนไทย.” สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.popcensus.nso.go.th/topic.php?cid=3>
- Abma, J.C. & Martinez, G.M. 2006. “Childless-ness among older women in the United States: Trends & profiles.” **Journal of Marriage and Family** 68, 4: 1045–1056.
- Avison. M. and Furnham, A. 2015. “Personality and voluntary childlessness.” **Journal Population Research** 32: 45–67.
- Bachu, A. 1999. “Is childlessness among American women on the rise?” Working Paper Number POP-WP037, Retrieved September 20, 2015, from http://census.gov/libraries/working_papers/1999/demo/POP-twps.0037.html
- Baker, M. and Milligan, K. 2013. “Boy-Girl Differences in Parental Time Investments: Evidence from Three Countries.” NBER Working Paper Number 18893: 26–27.
- Blair-Loy, M. 2003. *Competing devotions: Career and family among women executives*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Carmichael, G.A. & Whittaker, A. 2007. “Choice and Circumstance: Qualitative insights into Contemporary Childlessness in Australia.” **European Journal of Population** 23: 111–143.
- Craig, L. 2006. “How employed Mothers in Australia Find Time for Both Market Work and Childcare.” **Journal of Family Econ Issues** 28: 69–87.
- Creswell, J. 2008. **Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research**. 3rd ed. New Jersey: Pearson Education Incorporate.

- Duxbury, L., Medhill, J., & Lyons, S. 2005. **Childfree by choice: A study of childfree women in North America**. Ottawa: Centre for Research and Education on Women and Work.
- Gillespie, R. 2003. "Childfree and Feminine: Understanding the Gender Identity of Voluntarily Childless Women." **Gender and Society** 17, 1: 122-136.
- Gray, E., Evans, A., & Reimondos, A. 2013. "Child-bearing desires of childless men & women: When are goals adjusted?" **Advances in life course research** 18, 2: 141-149.
- Heaton, T.B., Jacobson, C.K., & Holland, K. 1999. "Persistence and change in decisions to remain childless." **Journal of Marriage & the Family** 61, 2: 531-539.
- Hewlett, S. A. 2002. **Creating a life: Professional women and the quest for children**. New York: Talk Miramax.
- Jamieson, S. 2004. "Likert scales: how to (ab)use them." **Medical Education** 38, 12: 1217-1218.
- Koropecjy-Cox, T. Romano, V. and Moras, A. 2007. "Through the Lenses of Gender, Race, and Class: Students' Perceptions of Childless/Childfree Individuals and Couples." **Sex Roles** 56: 415-428.
- Lamanna, M.A. and Riedmann, A. 2012. **Marriages, Families, and Relationships Making Choices in a Diverse Society**. Massachusetts: Cengage Learning.
- Lunneborg, P.W. 1999. **The chosen lives of childfree men**. California: Greenwood Publishing Group.
- Paul, P. 2001. "Childless by Choice" **American Demographics** 1: 1-8.
- Population Reference Bureau. 2014. "World Population Data Sheet 2014". Retrieved September 1, 2015, from http://www.prb.org/pdf14/2014-world-population-data-sheet_eng.pdf
- Qu, L., Weston, R., & Kilmartin, C. 2000. "Children? No Children? The effect of changing personal relationships on decisions about having children." **Family Matters** 57: 14-19.
- Stevenson, B. and Wolfers, J. 2007. "Marriage and Divorce: Changes and their Driving Forces." **NBER Working Paper Number** 12944: 2-6.
- Thornton, A., & Young-DeMarco, L. 2001. "Four decades of trends in attitudes toward family issues in the United States: The 1960s through the 1990s." **Journal of Marriage and the Family** 63: 1009-1038.
- Trent, K., & South, S. 1992. "Sociodemographic status, parental background, childhood family structure, and attitudes toward family formation." **Journal of Marriage and Family** 54: 427-439.
- Van Anders, S. M. 2004. "Why the academic pipeline leaks: Fewer men than women perceive barriers to becoming professors." **Sex Roles** 51: 511-521.
- Waren, W., & Pals, H. 2013. "Comparing characteristics of voluntarily childless men and women." **Journal of Population Research** 30, 2: 151-170.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปกัศร ชัยวัฒน์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก (Ph.D.) และปริญญาโท เศรษฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระดับปริญญาตรี เศรษฐศาสตรบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พลอยนภัส ธรรมวิชิรา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ปัจจุบันทำงานเป็นผู้จัดการ ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ธนาคารยูโอบีจำกัด (มหาชน)